

spørgsmål. Men det må undre, at hele denne diskussion og den efterfølgende afklaring, afsluttet med den nye lov, ikke har sat sig bare et lillebitte spor i kommentarerne! Det havde vel været rimeligt, nu hvor spørgsmålet er afklaret, at der omhyggeligt og veldokumenteret var blevet gjort rede for, hvori problemet havde bestået, og hvorledes den korrekte fremgangsmåde nu er? Men indarbejdelsen af disse allerseneste lovændringer har åbenbart givet visse problemer, hvad en sammenligning af behandlingen af de tre stk. i paragraf 1 i den nye lov viser.

Det kan også nævnes, at kommentarerne til loven er forsynet med en kort indledning, der dog forekommer vel overfladisk, når bogens karakter tages i betragtning. Hertil kommer, at den vedføjede liste over love om valg til Rigsdagen/Folketinget ikke er ganske fuldstændig – blandt andet mangler den ganske væsentlige lov om en midlertidig omfordeling af folketingsvalgkredsene fra december 1894. Måske kunne udgiverne af *Folketingsvalgloven* have haft glæde af at benytte en forgænger, nemlig A. Kriegers *Regler om Valgene til Rigsdagen* fra 1897, som ganske vist hurtigt blev forældet, men som dog giver en god oversigt over forholdene under 1867-loven.

Disse forskellige bemærkninger er dog småting i forhold til det væsentlige, som er, at der nu foreligger en samlet udgivelse af det regelsæt, der regulerer afholdelsen af folketingsvalg. Det er indlysende, at en sådan kommenteret lovudgave ikke er stedet at diskutere, hvorledes de pågældende regler faktisk virker. Det havde måske alligevel været en overvejelse værd at medtage en, eventuelt selektiv, liste over den vigtigste del af litteraturen om lovens måde at virke på.

Bogens pris er i øvrigt horribel. Den burde give anledning til, at det blev overvejet, om udgivelsen af disse kommenterede love ikke burde varetages af det offentlige (for eksempel Statens Informationskontor). Der er helt klart tale om et felt, hvor privatiseringens fordele ikke uden videre er åbenbare!

Men det er vel sandsynligt, at begivenhederne på brevstemme-området gør det nødvendigt inden længe at udsende en ny udgave, dersom bogens karakter af bibel for valgbestyrelserne skal kunne opretholdes. Så vil der også være mulighed for at tage hensyn til de ovenfor anførte bemærkninger, og det er naturligvis en optimal situation for en anmelder.

Jørgen Elklit

Eric C. Browne og John Dreijmanis (eds.), *Government Coalition in Western Democracies*, New York: Longman, 1982, 384 s., 9,95 £.

Bogen er et forsøg på, med udgangspunkt i formel koalitionsteori, empirisk at analysere regeringskoalitioner i en række vestlige politiske systemer for derigennem også at belyse teoriernes styrke og svagheder. Den består af et indlednings- og et afslutningskapitel ved Eric Browne, der selv har arbejdet teoretisk og empirisk med koalitionsstudier de sidste ca. 15 år, og et antal kapitler om regeringskoalitioner i forskellige lande: Vesttyskland (Helmut Norpoth), Italien (Alberto Maradi), Finland (Pekka Nyholm), Danmark (Alastair H. Thomas), Island (Ólafur

spørgsmål. Men det må undre, at hele denne diskussion og den efterfølgende afklaring, afsluttet med den nye lov, ikke har sat sig bare et lillebitte spor i kommentarerne! Det havde vel været rimeligt, nu hvor spørgsmålet er afklaret, at der omhyggeligt og veldokumenteret var blevet gjort rede for, hvori problemet havde bestået, og hvorledes den korrekte fremgangsmåde nu er? Men indarbejdelsen af disse allerseneste lovændringer har åbenbart givet visse problemer, hvad en sammenligning af behandlingen af de tre stk. i paragraf 1 i den nye lov viser.

Det kan også nævnes, at kommentarerne til loven er forsynet med en kort indledning, der dog forekommer vel overfladisk, når bogens karakter tages i betragtning. Hertil kommer, at den vedføjede liste over love om valg til Rigsdagen/Folketinget ikke er ganske fuldstændig – blandt andet mangler den ganske væsentlige lov om en midlertidig omfordeling af folketingsvalgkredsene fra december 1894. Måske kunne udgiverne af *Folketingsvalgloven* have haft glæde af at benytte en forgænger, nemlig A. Kriegers *Regler om Valgene til Rigsdagen* fra 1897, som ganske vist hurtigt blev forældet, men som dog giver en god oversigt over forholdene under 1867-loven.

Disse forskellige bemærkninger er dog småting i forhold til det væsentlige, som er, at der nu foreligger en samlet udgivelse af det regelsæt, der regulerer afholdelsen af folketingsvalg. Det er indlysende, at en sådan kommenteret lovudgave ikke er stedet at diskutere, hvorledes de pågældene regler faktisk virker. Det havde måske alligevel været en overvejelse værd at medtage en, eventuelt selektiv, liste over den vigtigste del af litteraturen om lovens måde at virke på.

Bogens pris er i øvrigt horribel. Den burde give anledning til, at det blev overvejet, om udgivelsen af disse kommenterede love ikke burde varetages af det offentlige (for eksempel Statens Informationskontor). Der er helt klart tale om et felt, hvor privatiseringens fordele ikke uden videre er åbenbare!

Men det er vel sandsynligt, at begivenhederne på brevstemme-området gør det nødvendigt inden længe at udsende en ny udgave, dersom bogens karakter af bibel for valgbestyrelserne skal kunne opretholdes. Så vil der også være mulighed for at tage hensyn til de ovenfor anførte bemærkninger, og det er naturligvis en optimal situation for en anmelder.

Jørgen Elklit

Eric C. Browne og John Dreijmanis (eds.), *Government Coalition in Western Democracies*, New York: Longman, 1982, 384 s., 9,95 £.

Bogen er et forsøg på, med udgangspunkt i formel koalitionsteori, empirisk at analysere regeringskoalitioner i en række vestlige politiske systemer for derigennem også at belyse teoriernes styrke og svagheder. Den består af et indlednings- og et afslutningskapitel ved Eric Browne, der selv har arbejdet teoretisk og empirisk med koalitionsstudier de sidste ca. 15 år, og et antal kapitler om regeringskoalitioner i forskellige lande: Vesttyskland (Helmut Norpoth), Italien (Alberto Maradi), Finland (Pekka Nyholm), Danmark (Alastair H. Thomas), Island (Ólafur

R. Grímsson), Belgien (W. Dewachter & E. Clijsters), Holland (Abram de Swaan), Østrig (John Dreijmanis), Irland (A. S. Cohan), Israel (Ofira Seliktar) og Schweiz (Jürg Steiner).

Kapitlerne om de enkelte lande følger (mere eller mindre) en fælles disposition, der kan udtrykkes i en række centrale spørgsmål: 1) Hvem er aktørerne? 2) Hvem danner regering, og hvilke karakteristika har regeringskoalitionerne? 3) Hvorledes foregår forhandlingerne om regeringsdannelse? 4) Hvordan er gevinstfordelingen inden for den vindende koalition? 5) Hvorledes opretholdes en regeringskoalition? De mest kendte koalitionsteorier har forskelligt at sige om disse spørgsmål, dog især om det andet, idet skillelinjen her går mellem teorier, der forkuser på koalitionens størrelse (Riker's *size principle* er det bedst kendte eksempel) og teorier, der lægger vægt på minimering af den politisk-ideologiske afstand mellem koalitions partnere (f.eks. de Swaan og Robert Axelrod).

I praksis er de enkelte kapitler noget forskellige, afspejlende såvel landenes som forfatternes særpræg. Andet kunne ikke forventes om en bog, som den foreliggende, der i øvrigt har haft ret svære fødselsvæer. Bogen er ikke desto mindre værdifuld af to grunde. For det første rummer den interessante fremstillinger af regeringsdannelse i de nævnte lande. De kan læses af folk, der interesserer sig for regeringsforhold i almindelighed og/eller de omhandlede lande i særdeleshed ganske uanset eventuelle interesser for formel koalitionsteori. For det andet er bogen nok den til dato bedste illustration af eksisterende koalitionsteoriens begrænsninger. Det første punkt er der ikke grund til at uddybe nærmere, hvorimod det andet fortjener nogle få kommentarer, især fordi bogens eksplicit tilkendegivne hovedformål er at konfrontere gængse teorier og politiske virkelighed.

Et hovedresultat af landeanalyserne er, at de teorier, der lægger afgørende vægt på koalitionens (minimale) størrelse, ikke får synderlig støtte. Der er på den ene side alt for mange eksempler på "oversized cabinets", dvs. koalitioner med flere deltagere end nødvendigt af hensyn til opnåelse af et flertal, og på den anden side for mange eksempler på mindretalsregeringer (ikke mindst i Danmark), dvs. regeringer af en type, der falder helt uden for gængse teoriens antagelser om, hvad det hele går ud på. Derimod er der et vist belæg for teorier om, at partierne søger at danne koalitioner bestående af hinanden nærtstående aktører, dvs. partier der på en eller anden måde er placeret "ved siden af hinanden" på en politisk-ideologisk dimension. Alt dette er i grunden ikke nyt, men hermed fastslået med syvtommersøm.

Hertil kommer, at de enkelte forfattere har øjnene åbne for en række faktorer, der i praksis er betydningsfulde, selv om de ikke indgår i formelle koalitionsteorier. Det gælder f.eks. den iagttagelse, at nogle partier af forskellige grunde i praksis er udelukkede fra at opnå regeringsposter. Ironisk nok kan sådanne iagttagelser have tidsbegrænset gyldighed, hvilket fremgår af udviklingen i flere lande efter afslutningen af bogens dataindsamling (1. maj 1981).

Alt i alt tør siges, at den, der interesserer sig for regeringsdannelsesforhold i videste forstand, ikke vil finde megen nytte i formel koalitionsteori. Stort set har det sidste tiår ikke budt på koalitionsteoretisk udvikling overhovedet. Som Browne påpeger på bogens næstsiste tekstside, er der først og fremmest behov for en mere direkte forbindelse mellem teoretiske overvejelser og den konkrete kon-

tekst, hvori teorien anvendes. Hans, måske lidt modvilligt og sørgmodigt formulerede, diagnose er nok bedst udtrykt i følgende citat (p. 356): "Perhaps the major problem of the existing coalition literature taken as a whole is that theoretical development has not generally incorporated insights derived from empirical work while empirical studies have often failed to carefully connect their propositions with existing theory". Det er så sandt, som det er sagt; men ret beset hvad der kan siges om mange andre af statskundskabens områder. Browne antyder selv visse veje ud af denne situation for koalitionssteoriens vedkommende. Spørgsmålet er så, om de viser sig farbare.

Erik Damgaard

Frank Bundgaard, *BYsociologi og social virkelighed*, København: Akademisk Forlag, 1983, 208 s., 80,00 kr.

Interessen for, hvad der foregår i byerne, og byernes funktioner i det kapitalistiske samfund, er i de sidste 10-15 år blevet udgangspunktet for en række såkaldte bysociologiske teorier og diskussioner. Et af de nyeste danske bidrag er bogen "BYsociologi og social virkelighed", der er skrevet af mag.art. i Kultursociologi ved Københavns Universitet, Frank Bundgaard.

Udgangspunktet for bogen var egentlig ved inddragelse af bysociologiske teorier at opbygge en teoretisk model med hvilken den empiriske virkelighed i Københavns-området kunne undersøges. Men det viste sig hurtigt, at mange af de dominerende bysociologiske teorier byggede på en række problematiske forudsætninger. Forfatteren fandt derfor, at det var nødvendigt at identificere og undersøge holdbarheden af de mere eller mindre explicitte antagelser og strukturer, der ligger til grund for de dominerende bysociologiske positioner. Dette bliver bogens problemstilling, og forfatteren håber på lidt længere sigt at kunne skabe et grundlag for empiriske undersøgelser af den sociale virkelighed i byerne.

Der bliver i bogen gennemgået følgende bysociologiske hovedpositioner: 1) humanøkologien, 2) byteorier omkring boligklasser og urban managers, 3) byteorier omkring arbejdskraftens kollektive konsumtion og de sociale bevægelser. Gennemgangen og diskussionen af de to første positioner er meget grundig og fylder mere end halvdelen af bogen, men konklusionerne er velkendte og kunne efter min mening godt være kortere.

Det vigtigste afsnit i bogen er imidlertid diskussionen af byteorierne vedrørende arbejdskraftens kollektive konsumtion og de sociale bevægelser, hvor der naturligvis først og fremmest fokuseres på Manuel Castells' teorier. Der hersker en del forvirring og misforståelser omkring Castells' arbejder, og en af de gode ting ved denne nye gennemgang af Castells' produktion er, at der grundigt gøres rede for de forandringer, der hele tiden sker med disse teorier. Og frem for alt gøres der grundigt op med mange af Castells' postulater i modsætning til de alt for mange andre gennemgange, der relativt ukritisk overtager Castells' teorier. Bogen er centreret omkring dels Castells' forsøg på at afklare bysociologiens videnskabelige